

A photograph of a brick building with a window and a wooden bench. The building has a red brick wall and a window with white shutters. A wooden bench is placed in front of the window. The image is used as a background for the title section.

Plan van aanpak 50% lokaal eigendom

(template)

Van kansen voor 50% lokaal eigendom in concept RES naar
Plan van Aanpak 50% lokaal eigendom van wind- en zonneprojecten in de RES 1.0

Aanpak en voorstel voor inhoudsopgave

Lokaal eigendom staat niet op zich, maar is onderdeel van de bredere aanpak voor goede betrokkenheid van de omgeving bij hernieuwbare energieprojecten: het meedenken, meepraten, en beslissen over (plannen voor) projecten, en mee kunnen doen met die projecten. Het doel is draagvlak versterken voor de nieuwe duurzame energieprojecten die gebouwd gaan worden in het kader van de RES. Mede-eigendom kan daar een belangrijke positieve bijdrage aan leveren.

Handreiking Regionale Energiestrategie 1.1

In de handreiking 1.1 van NPRES wordt aangeraden dat er een plan van aanpak met betrekking tot 50% lokaal eigendom bij elke RES wordt opgenomen. De Participatiecoalitie kan de RES regio's ondersteunen bij het schrijven van dit Plan van Aanpak.

Leeswijzer

Als startpunt heeft de Participatiecoalitie dit document gemaakt waarin de volgende twee onderdelen aan bod komen:

- I. Een begeleidende notitie over onze verwachtingen en doelen van dit Plan van Aanpak.
- II. Een voorstel voor een inhoudsopgave van het Plan van Aanpak.

I. Verwachtingen en doelen

Rol Participatiecoalitie

De vertegenwoordigers van de Participatiecoalitie hebben in de regio's volop gepleit voor lokaal eigendom; door kansrijke projecten in te brengen en door beleidsvoorstellen te doen. Landelijk is dit ondersteund met de masterclass 'Aan de slag met 50% lokaal eigendom', die in vrijwel elke RES regio gegeven is, en diverse kennisproducten, zoals factsheets en brochures (zie ook www.departicipatiecoalitie.nl).

Nu de voorlopige concept RES'en afgerond zijn, is het tijd om naar de volgende stap te kijken: het plan van aanpak voor het streven naar 50% lokaal eigendom in de RES 1.0.

Energiecoöperaties staan straks volop aan de lat om 50% lokaal eigendom van nieuwe wind- en zonneprojecten te realiseren. Sommigen bereiden zich daar nu op voor, maar veel zijn al aan de slag. De ambitie is groot. Om deze ambitie waar te maken is een samenwerking tussen de partijen noodzakelijk. Vanuit onze ervaring – zowel beleidsmatig als in de ontwikkeling van projecten – weten wij als geen ander wat er nodig is om deze ambitie te doen slagen, en hoe iedereen daaraan vanuit zijn eigen rol en met een gedeelde verantwoordelijkheid een bijdrage aan kan leveren.

Daarom vindt de Participatiecoalitie dit Plan van Aanpak 50% lokaal eigendom in de RES 1.0 erg belangrijk. We hebben er concrete ideeën over en bieden aan om niet alleen dit voorstel met u te bespreken; maar ook om dit hoofdstuk van de RES 1.0 in afstemming met elke regio te schrijven.

Handreiking

In de Handreiking Regionale Energiestrategie 1.1. en het RES Afwegingskader staat hierover het volgende:

Participatie door eigendom

Participatie gaat niet alleen over meedenken en inhoudelijke betrokkenheid, maar ook over investeren en financiële betrokkenheid. Dit is niet alleen weggelegd voor ondernemers en maatschappelijke organisaties, maar ook voor inwoners. In het Klimaatakkoord is het streven afgesproken dat 50% van de productie van hernieuwbare opwek op land (wind en zon grootschalig), in handen komt van de lokale omgeving (inwoners en bedrijven). Daarom is het wenselijk dat de regio regie voert op de ontwikkeling van duurzame energie en de wijze waarop inwoners en bedrijven uit de omgeving kunnen participeren. Het gaat daarbij om mee-investeren aan de voorkant van een project.

Wat betekent dit voor de Concept RES en RES 1.0?

Concept-RES: Beschrijven van de kansen en mogelijkheden voor lokaal eigendom van de productie van hernieuwbare opwek in de regio.

RES 1.0: Een plan van aanpak opnemen om het streven van 50% lokaal eigenDOM in de uitvoering van de RES te halen.

Doel

In het plan van aanpak wordt concreet gemaakt hoe de regio 50% lokaal eigendom van nieuwe wind- en zonneprojecten gaat realiseren. Het doel is om ervoor te zorgen dat het niet alleen blijft bij een beleidsmatige ambitie, maar dat er daadwerkelijke afspraken worden gemaakt om deze ambitie te halen.

Wij vinden dat elk plan van aanpak invulling zou moeten geven aan de volgende onderdelen:

- Doelstelling 50% uitgedrukt in MW wind en zon;
- Afspraken over rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende organisaties;
- Afspraken over faciliterend beleid;
- Afspraken over uitwisselen van kennis en ervaring;
- Een financiële onderbouwing.

In deel II staat per hoofdstuk in cursief toegelicht wat belangrijk is in dit hoofdstuk.

Hoe gaan we dit bereiken

De vertegenwoordigers die namens de Participatiecoalitie actief zijn in de RES regio's (namens de energiecoöperaties via Energie Samen en namens de Natuur en Milieufederaties) gaan met dit document in de hand in gesprek met het RES programma team om afspraken te maken over hoe dit Plan van Aanpak tot stand gaat komen en wie hiervan de penvoerder wordt (Programmateam, of Participatiecoalitie, werkgroep, etc.) Daarna wordt hier gezamenlijk door de partners van de Participatiecoalitie en het RES programmateam verder vorm aan gegeven en zal gedurende de ontwikkeling van RES 1.0 het Plan van Aanpak gevuld worden, zoveel mogelijk conform de inhoudsopgave zoals wij die voorstellen.

De Participatiecoalitie biedt landelijke ondersteuning middels:

- Publicatie van ondersteunende documenten, zoals deze inhoudsopgave maar ook nadere uitwerking van onderdelen van het Plan van Aanpak;
- Uitwisselen van goede voorbeelden van uitgewerkte (onderdelen) van het Plan van Aanpak;
- Webinars en trainingen;
- Een rekentool voor de cijfermatige onderbouwing van de benodigde middelen.

II. Inhoudsopgave Plan van Aanpak 50%

Hieronder beschrijf je in elk hoofdstuk proces, doelen, rollen, afspraken, etc. zoals dat in jouw RES-regio van toepassing is.

Naam RES Regio

....

1. Inleiding

Toelichting: we beschrijven het doorlopen proces in de regio tot nu toe, en de uitdagingen die er zijn. Hiermee doen we recht aan het feit dat 50% lokaal eigendom nog geen gegeven is. Het wordt met elkaar ontwikkeld.

- Doel van Plan van Aanpak.
- Basistekst over definitie en doel van 50% lokaal eigendom.
- Beschrijving wat hierover in de concept RES in de regio is afgesproken.
- Beschrijving over wat de uitdagingen in de regio zijn om 50% lokaal eigendom waar te maken.

2. Doelstelling

Toelichting: hoe concreter, hoe beter. Dit hoofdstuk is belangrijk, want hier beschrijf je niet alleen de beleidsmatige ambitie, in dit hoofdstuk beschrijf je hoe deze ambitie daadwerkelijk handen en voeten krijgt door concrete projecten en / of gebieden op te nemen; inclusief onderbouwing waarom dit een realistische ambitie is. Ook wordt in dit hoofdstuk aangegeven of er al lokale coöperatieve projecten gemeld zijn. En wat de regio zal doen om het streven naar (50%) lokaal eigendom ingevuld te krijgen.

- Kansanalyse voor wind- en zonneprojecten op land in de regio.
- De hoeveelheid opgesteld vermogen wind en zon, die in lokaal eigendom kan worden ontwikkeld.
- Inclusief de verhouding tot de totale doelstelling van deze RES (in %).
- Eventuele plannen die al door lokale coöperaties zijn aangemeld.
- Onderbouwd met kaarten en projectoverzichten.

3. Afspraken over rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende organisaties

Toelichting: het streven van 50% lokaal eigendom is een gedeelde verantwoordelijkheid van energiecoöperaties, grondeigenaren, marktpartijen en de overheid. Samen staan ze aan de lat om zich in te zetten voor deze ambitie. Ieder vanuit zijn of haar eigen rol. In dit hoofdstuk beschrijf je dat; waarbij je dit in nauwe samenspraak met de stakeholders bepaalt. Ook staat erin hoe je met elkaar het gesprek gaat voeren over wat de bijdrage van de verschillende

stakeholders zal zijn, en waarom. Daarmee wordt duidelijk hoe iedereen elkaar aanvult. Ook ontdek je of er nog belangrijke zaken zijn die niet opgepakt dreigen te worden. Daar kun je dan gezamenlijk een oplossing voor vinden. Zo zorg je ervoor dat iedereen na de RES 1.0, wanneer projecten concreet moeten worden opgepakt, weet wat zijn of haar rol is en hoe hiermee aan de slag te gaan.

- Stakeholdersanalyse: welke stakeholders zijn betrokken.
- Analyse van mogelijke rollen en verantwoordelijkheden van de stakeholders
- Afspraken maken over ieders bijdrage/rol.
- Vervolgens: commitment van de stakeholders om het streven naar 50% lokaal eigendom van de wind- en zonprojecten in de regio te gaan halen, volgens de afspraken uit dit plan van aanpak. De betrokken stakeholders tekenen hiertoe een intentieovereenkomst.

4. Afspraken over faciliterend beleid

Toelichting: met het vaststellen van het streven van 50% lokaal eigendom in de RES, is er nog geen beleidsmatige grond om dit mogelijk te maken. Hiervoor moet in gemeenten (lokaal) beleid worden opgesteld¹, zodat initiatiefnemers weten wat er van hen verwacht wordt en ze volgens dit beleid te werk gaan. Zo regel je ook dat de omgeving weet waar ze aan toe is als er een initiatief ontstaat.

- Een overzicht van welk (ruimtelijk) beleid is of wordt vastgesteld rondom hernieuwbare energieprojecten waarmee invulling wordt gegeven aan:
 - Participatie, samenwerking en lokaal eigendom
 - wijze van sturing op 50% lokaal eigendom
 - voorkomen van grondspeculatie (socialiseren grondvergoedingen / coöperatief ontwikkelen)
- Een planning van wanneer welke beleid wordt vastgesteld.
- Een overzicht van welke partijen verantwoordelijk zijn voor het vormgeven en (laten) vaststellen van het beleid.

5. Afspraken over uitwisselen van kennis en ervaring

Toelichting: kennisuitwisseling is in onze ogen cruciaal om vaart te kunnen maken bij de ontwikkeling van duurzame energie met lokaal eigendom. Door te leren van elkaar versterk je elkaar en begrijp je elkaar beter en sneller. Daarnaast zorg je er met het uitwisselen van kennis voor dat er meer regie komt op de projecten onderling. Denk hierbij aan kennisuitwisseling tussen de overheden en beleidsambtenaren van verschillende gemeenten in de RES regio, tussen lokale coöperaties onderling en tussen overheden en coöperaties, maar ook kennis ophalen uit de provincie of landelijk, en landelijke kennisuitwisseling tussen energiecoöperaties, bijvoorbeeld via Energie Samen.

- Beschrijf hoe de kennisuitwisseling wordt georganiseerd.
- Beschrijf over welke thema's er kennis wordt uitgewisseld, zoals:
 - Hoe verdeel je lusten en lasten.
 - Welk beleid is faciliterend voor lokaal eigendom en socialiseren van grondvergoedingen / coöperatief ontwikkelen.

¹ zie document van Energie Samen "Lokaal eigendom in Beleid; Gemeentelijke beleidskaders voor lokaal eigendom, participatie en ruimtelijke inpassing bij zonne- en windprojecten."

- Wat is er nog meer nodig voor een succesvolle energietransitie: o.a. toekomstige energietransitie (flexibiliteit en warmte)
- Beschrijf welke partijen deelnemen aan de kennisuitwisseling (en wie wat organiseert). Te denken valt aan: gemeenten (ambtenaren, raadsleden), energiecoöperaties (onderling en met gemeenten); grondeigenaren (wat bedoelen we met socialiseren van grondvergoedingen) etc.

6. Afspraken over samenwerking voor lokale coöperatie(s)

- Hoe wordt professionele samenwerking tussen de coöperaties uit de regio georganiseerd
- Hoe wordt professionele samenwerking met marktpartijen zoals commerciële ontwikkelaars georganiseerd

7. Een financiële onderbouwing

Toelichting: Lokaal eigendom betekent ook zelf investeren en risico nemen. Bij de energiecoöperaties ligt er een verantwoordelijkheid om zich hiervoor te organiseren en zich hierop voor te bereiden. Echter, energiecoöperaties zijn geen (commerciële) ontwikkelaars en hebben niet altijd de benodigde middelen paraat. De ambitie voor lokaal eigendom is ook een maatschappelijke ambitie. Daarom adviseren wij om in dit Plan van Aanpak 50% lokaal eigendom een financieel hoofdstuk op te nemen over de financiële haalbaarheid en wat iedere stakeholder vanuit zijn/haar eigen rol daarin kan betekenen.

- Een inschatting van de kosten²
 - Bemensing en capaciteit professionalisering coöperaties
 - Ontwikkelkosten
 - Uitvoeringskosten
- Overzicht van ontwikkelfaciliteiten en subsidies ter ondersteuning
- Afspraken over verantwoordelijkheden en omgaan met (financiële) risico's.

² De Participatiecoalitie ontwikkelt een rekentool om op basis van opgesteld vermogen deze kosten te kunnen ramen